

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 541-01/13-8/ EPA 1499-VI
Ljubljana, 29. 10. 2013

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09 in 101/10) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), oblikovala naslednje

M n e n j e

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C) – skrajšani postopek

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 10. redni seji 24. 10. 2013 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija **podpira** predlog zakona.

Predstavnica predlagatelja je komisijo seznanila, da so bile spremembe in dopolnitve zakona pripravljene na podlagi analiz postopkov in reševanja pritožb, prav tako pa tudi na podlagi pripomb zainteresirane javnosti glede zaznanih problemov v praksi. Veljavni zakon predlagatelj spreminja in dopolnjuje na področjih, kjer je bilo zaznati največ pomanjkljivosti, pri tem pa napoveduje celovitejše spremembe zakona v prihodnje. Slednje naj bi šle predvsem v smeri poenostavitve postopkov (poenotenje vlog in odločb za vse pravice v čim večji meri). Predlagatelj posebej poudarja, da gredo vsi predlogi za spremembe določb zakona v pozitivni smeri, torej v korist upravičencev do pravic iz javnih sredstev.

Komisija je bila seznanjena s pisnimi stališči Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Skupnosti občin Slovenije in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije glede predloga zakona. Zavod za zdravstveno zavarovanje opozarja predvsem na določbe, ki se dotikajo upravičencev do obveznega zdravstvenega zavarovanja (izpostavljajo ureditev za osebe z mednarodno zaščito (13. člen), zagotavljanja plačila razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev iz proračunskih sredstev (29. člen) in na področje vodenja in dostopa do zbirk podatkov v okviru ZZZS (12. in 29. člen).

Skupnost občin Slovenije v zvezi z novelo ZUPJS-C izpostavlja zlasti določbe, ki pomenijo povečano finančno breme občinam in slednjim tudi ostro nasprotuje, zato podaja predloge sprememb 13., 21. in 22. člena predloga zakona ter pripombe k 2.,

3., 5. in 20. členu predloga zakona. Hkrati pozivajo k sprejetju čistopisa zakona, saj se je zaradi številnih sprememb osnovnega zakona branje veljavnega besedila zakona že precej otežkočeno.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije poudarja, da je ves čas priprave sprememb na področju socialne zakonodaje aktivno sodelovala in da je k predlogu zakona podala tudi določene pripombe. Pri tem ugotavlja, da so bile nekatere pripombe upoštevane (nov četrti odstavek 28. člena), še vedno pa ostaja nekaj odprtih vprašanj (na primer: 14. člen, ki v novem 30.a členu zakona govori o neupravičenosti upravičenca do oprostitve plačila za socialnovarstvene storitve oziroma družinskega pomočnika, če slednji v enem letu pred uveljavljanjem ali med uveljavljanjem socialnovarstvene storitve neodplačno odsvoji svoje premoženje).

Komisija ugotavlja, da je Državni svet 13. 5. 2013, na pobudo državne svetnice mag. Darije Kuzmanič Korva, organiziral posvet z naslovom »Kako lahko izboljšamo sistem na področju nove socialne zakonodaje?«. Komisija je obsežne zaključke s posveta obravnavala na 6. seji 29. 5. 2013, Državni svet pa jih je potrdil na 8. seji 12. 6. 2013, nato so bili posredovali pristojnemu ministrstvu.

Komisija je ob obravnavi zaključkov posveta pozvala pristojno ministrstvo, da naj v fazi priprave sprememb nove socialne zakonodaje vključi zainteresirano in strokovno javnost ter v največji možni meri upošteva predloge za spremembe, ki so bili navedeni v zaključkih posveta. Hkrati pa je ministrstvo pozvala, da v roku šestih mesecev komisiji poroča o napredku pri pripravi sprememb nove socialne zakonodaje in o obsegu upoštevanih predlogov sprememb iz zaključkov posveta.

Komisija na podlagi navedenega ugotavlja, da je predlagatelj predloge sprememb obeh zakonov s tega področja predložil v danem šestmesečnem roku. Prav tako je predlagatelj v pripravo sprememb zakonodaje aktivno vključeval zainteresirano javnost. Navkljub ugotovitvi, da so bile nekatere pripombe iz zaključkov posveta upoštevane, pa komisija vendarle izpostavlja nekaj pripomb in predlogov za nadaljnje spremembe, zlasti kar se tiče podlag za delo centrov za socialno delo.

Komisija kot ključno pričakovano spremembo izpostavlja poenotenje postopkov uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Glede na napovedane prihodnje systemske spremembe komisija poziva predlagatelja, da naj pri pripravi sprememb sledi prvotnim načrtom o zagotovitvi enotne pravice do javnih sredstev na podlagi ene same izdane odločbe. Slednja naj vsebuje odločitve o različnih možnih kombinacijah pridobljenih pravic, za katere upravičenec zaprosi z eno samo vlogo. Trenutno namreč še vedno velja sistem uveljavljanja vsake pravice posebej, ki je precej zapleten in nepotrebno obremenjuje tako upravičence do posameznih pravic kot centre za socialno delo.

Komisija na podlagi zaključkov posveta ponovno predlaga, da bi bilo z vidika poenostavitve in učinkovitosti postopka smiselno razmisliti o omejitvi števila udeležencev v postopku odločanja o pravicah iz javnih sredstev na minimum in na tej podlagi o izbrisu določb o vključevanju občin (kot potencialnih stranskih udeležencev v postopku) v formalni postopek priznavanja pravic. Ne glede na to, da se določene pravice financirajo iz občinskih sredstev, odločitve o tem ne spremenijo pravnega položaja občine v celotnem procesu, ki je definiran z zakonom (financiranje

posameznih pravic). Stranska udeležba je načeloma upravičena zgolj v primeru, če se tistemu, ki se želi udeleževati postopka, zaradi izdane odločbe njegov položaj spremeni. Občine bi se torej lahko samo obvestilo o začetem postopku, pri tem pa ne pa iskalo njihovega soglasja, kar bi pospešilo sam postopek, prav tako pa to ne bi spremenilo njihovega položaja.

Komisija v nadaljevanju navaja **konkretne pripombe k posameznim členom predloga zakona** in tudi predloge za spremembe:

K 5. členu

Komisija ugotavlja, da se pri pravicah na letni ravni (otroški dodatek, znižano plačilo vrtca in državna štipendija) dohodki iz študentskega dela ali darila še vedno upoštevajo na ravni iz predpreteklega leta, če jih v preteklem letu ni bilo (**3. in 5. odstavek predlaganega novega 15. člena**), kar velikokrat ni realno. Prav tako komisija opozarja na to, da pri pravicah na letni ravni niso enakovredno upoštevane plače in prihranki. Tako so v najbolj neugodnem položaju družine s povprečno mesečno plačo in brez prihrankov, ki lahko ostanejo brez pravice do javnih sredstev (zlasti na podlagi določb ZUJF), medtem ko družine brez prihodkov ali z minimalnimi prihodki (a z velikimi prihranki, katerih izvor ni znan) pravice iz javnih sredstev lahko pridobijo.

K 6. členu

Komisija v zvezi s tem členom ocenjuje, da kljub določenim izboljšavam še vedno ostajajo odprta nekatera vprašanja enakopravnosti in pravičnosti dostopa do pravic iz javnih sredstev.

Tako se v drugi točki prvega odstavka predlaganega spremenjenega 18. člena zakona v premoženje ne všttevajo osebni avtomobili oziroma enosledna vozila do vrednosti 28-kratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka. Iz ugotovitev v praksi in samega sistema ISCDs2 namreč izhaja, da imajo določene družine v lasti več (tudi do pet) osebnih avtomobilov. Ne glede na njihovo število, so vsi avtomobili lahko izločeni iz ugotavljanja premoženja družine, če njihova posamezna vrednost ne presega zakonsko določenega zneska. Že samo ob upoštevanju dejstva, koliko finančnih sredstev je potrebnih za registracijo in vzdrževanje takšnega števila vozil, je na mestu razmislek o zaostitvi omenjenega pogoja.

Prav tako komisija ocenjuje, da vse mlade družine z vidika upoštevanja premoženja še vedno niso v enakopravnem položaju, saj se mladi družini, ki ima najet stanovanjski kredit za prvo reševanje stanovanjskega problema, nepremičnina šteje v premoženje, če velikost stanovanja presega velikost primerne stanovanja kot je določena z zakonom, kljub temu da je njen realni dohodek bistveno nižji od prikazanega. Na drugi strani pa se družini, ki ima kot najemjemalec za stanovanje sklenjen finančni najem ali poslovni najem (leasing), nepremičnina ne šteje v premoženje, ne glede na njeno velikost. Komisija zato predlaga razmislek v smeri, da bi se najeti stanovanjski kredit za prvo reševanje stanovanjskega problema štel vsaj kot olajševalna okoliščina pri subvenciji šolske prehrane in pri dodelitvi pravice do otroškega dodatka.

Komisija meni, da bi bilo potrebno z namenom zagotovitve enakopravnega položaja do pravic iz javnih sredstev za vse potencialne upravičence, pridobiti podatke o nepremičninah tudi iz drugih držav. Trenutno so namreč v ISCS22 vnesene samo nepremičnine v Republiki Sloveniji, kar pomeni, da so vlagatelji, ki sicer imajo nepremičnine v tujini, pa jih na vlogah ne navedejo, v boljšem položaju za pridobitev pravic iz javnih sredstev kot tisti, ki imajo nepremičnine v Republiki Sloveniji in se jim temu primerno tudi upoštevajo pri odločanju o pravicah.

K 14. členu

Z novim 30.a členom se določa pogoje za oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu družinskega pomočnika. V praksi zaradi dejstva, da se vsem zavezancem v postopku z odločbo pošlje vse podatke (o premoženju, prejemkih, ...) o upravičencu do oprostitve plačila določene socialnovarstvene storitve in zavezancih za plačilo, prihaja do precejšnjih sporov med družinskimi člani, ki so povezani s premoženjskim stanjem upravičenca. Postopku bi zato kazalo nameniti več pozornosti in rešitev iskati v smeri, da se zavezance za plačilo obvesti zgolj o izračunanih zneskih obveznosti posameznega zavezanca (s tem bi se bistveno skrajšala tudi dolžina odločb, ki so trenutno precej obsežne) oziroma naj se primerno omeji vpogled v podatke o premoženju in prejemkih upravičenca ali posameznega zavezanca za plačilo z namenom njegove zaščite.

K 22. členu

S spremembo 44. člena se na novo ureja možnost odloga plačila, obročnega plačila ter delnega ali celotnega odpisa dolga, pri čemer so predvidene tudi določene obresti. Komisija meni, da bi morale iz določb tega člena natančno izhajati, da je za obračunavanje in izterjavo obresti, ki so predvidene pri omenjenih postopkih zadolžen izplačevalec pravice in ne center za socialno delo.

K 34. členu

S 34. členom se določa začetek veljavnosti zakona naslednji dan po objavi v Uradnem listu, njegov pričetek uporabe pa s 1. januarjem 2014, razen izjem. V obrazložitvi k omenjenemu členu na str. 40 pa je navedeno, da bo začel zakon veljati petnajsti dan po objavi. Gre za neskladje, ki bi ga bilo potrebno popraviti.

Prav tako se komisiji v zvezi s tem členom postavljajo vprašanja, povezana z roki, ki zavezujejo centre za socialno delo k posameznim procesnim dejanjem in s tem povezanimi obremenitvami slednjih. Glede na navedene datume v predlogu zakona naj bi centri za socialno delo po novem sistemu s 1. 1. 2014 po uradni dolžnosti ponovno odločali o štipendijah, o otroških dodatkih in o plačilu vrtca. Med določbami, ki se začnejo uporabljati s 1. septembrom 2014 pa so navedene tudi oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev (14. člen predloga zakona oziroma novi 30.a člen). Centri za socialno delo bodo torej samo zaradi sprememb zakonodaje celoten sistem morali ponovno zagnati vsaj dvakrat. Ta dodatna obremenitev je pomembna zlasti z vidika organizacije dela in še zlasti zato, ker se s februarjem 2014 izteka projekt, v okviru katerega je bila na podlagi financiranja projekta s strani Evropskega socialnega sklada centrom za socialno delo dodeljena pomembna pomoč – zaposlenih je bilo 64 visoko usposobljenih informatorjev, ki trenutno izvajajo

pomembne naloge v sistemu uveljavljanja pravic iz javnih sredstev – sprejemajo vloge, svetujejo ljudem in pomagajo izpolnjevati vloge. Kaj se bo zgodilo s februarjem 2014 glede zaposlitev omenjenih informatorjev, še ni znano. Če se zgodi, da ne bodo zagotovljena finančna sredstva za njihovo zaposlovanje, bodo centri za socialno delo ohromljeni v zelo pomembnem segmentu sistema socialnega varstva. Komisija zato poziva pristojno ministrstvo, da z ustreznimi ukrepi omogoči nemoteno delo centrov za socialno delo s tem, da zagotovi ustrezna finančna sredstva za nadaljnje delo informatorjev ali poišče druge primerne rešitve.

* * *

Za poročevalko je bila določena članica komisije mag. Darija Kuzmanič Korva.

Sekretarka komisije
Nuša Zupanec, l. r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l. r.